

Potilasasiameiestoiminnan kehittämisehdotukset Kuntoutusyrittäjiltä

Tiivistelmä Kuntoutusyrittäjien näkemyksistä

1. Yksityisten toimijoiden mahdollisuus saada itse nimetä oma potilasasiamies on arvo, jota kannattaa säilyttää.
2. Potilasasiameistehtävää ei pidä antaa hyvinvointialueen järjestettäväksi. Hyvinvointialueen järjestämänä potilasasiamies ei olisi uskottava puolustaja hyvinvointialueen oman palvelutuotannon potilaille.
3. Ehdotuksista hyväksyttävien on valtakunnallisen rekisterin perustaminen potilasasiamehistä.
4. Jos on tarve koordinoitua lisäämällä parantaa nykytilan ongelmia potilasasiameiestoimintaan liittyen, koordinoituvastuu tuli antaa valtiolle

Tausta:

Selvityshenkilö Tuomas Kumpulan selvitys sosiaali- ja potilasasiameiestoiminnasta julkaistiin 22.10.2020.

Linkki selvitykseen:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162500/STM_2020_13_R.pdf?sequence=1

Helmikuussa 2022 sosiaali- ja terveysministeriöstä saadun tiedon mukaan ministeriössä pohditaan parhaillaan lainsäädäntötoimia Kumpulan selvityksen pohjalta. Alustava aikatauluarvio oli, että mahdolliset lakimuutosehdotukset lähtisivät lausuntokierrokselle toukokuussa 2022.

Selvityshenkilön ehdotukset 2020 raportissa ”Asiameiestoiminnan tausta, nykytila ja tulevaisuus”

Selvityshenkilö Kumpulan raportti nostaa potilasasiameiestoiminnan ongelmiksi:

1. Rekisteriä potilasasiamehistä ei ole.
2. Tietoa potilasasiamehille tulevien yhteydenottojen määrästä ei ole, eikä tilastoida.
3. Potilasasiamehiet harjoittavat asiakasrekstein pitämistä hyvin vaihtelevasti.
4. Potilasasiamehiiä on yhteisesti vaikea tavoittaa, jotta toimintaa voisi kokonaisuutena tutkia.

Selvityksen toimenpide-ehdotukset kootusti:

1. Sosiaaliasiamiesten ja potilasasiamiesten nimeäminen tulee antaa julkisen sektorin tehtäväksi.
2. Asiamiehet tulisi nimetä toiminta-alueen väestömäärään suhteutettuna
3. Asiamiestoiminnan riippumattomuuden turvaamiseksi asiamiehelle tulee säätää lainsäädännöllä korotettu irtisanomissuoja.
4. Sote-alueella asiamiestoimintaa ohjaamaan nimetään johtava/koordinoiva
5. Potilasasiamiehille tulee kirjata muodolliset kelpoisuusvaatimukset lainsäädäntöön.
6. Suomeen tulee luoda kansallinen rekisteri, jossa on ajantasaiset tiedot alueittain sekä sosiaali-, että potilasasiamiehistä.
7. Sosiaali- ja potilasasiamiesten avustamistehtävän sanamuotoa lainsäädännössä tulisi tarkentaa.

STM:stä puhelimitse helmikuussa saadun tiedon mukaan yksi vaihtoehto on esittää, että

- vastuu sosiaali- ja potilasasiamiehen järjestämisestä annetaan hyvinvointialueelle, ja
- yksityisiltä toimijoilta poistettaisiin velvoite hankkia itselleen potilasasiamies

Mallin rakenteellinen heikkous on, että hyvinvointialueen potilasasiamies ei ole riippumaton valvomaan hyvinvointialueen omaa tuotantoa. Tämä on tunnistettu, ja pulman ratkaisuvaihtoehtona esillä on asiamiestoiminnan eriyttäminen hyvinvointialueorganisaation sisällä rahoituksellisesti ja korotetulla irtisanomissuojalla.

Kuntoutusyritysten kanta

Kuntoutusyrityksillä ei ole kantaa sosiaaliasiamiestoiminnan kehittämistarpeista.

Potilasasiamies on Kuntoutusyritysten jäsenyyden mukana tuleva jäsenetu:

Kuntoutusyritykset tarjoaa potilasasiamiehen veloituksettomana jäsenpalveluna kaikille halukkaille jäsenille. Ammatinharjoittajille potilasasiamiehen hankkiminen on lähtökohtaisesti vapaaehtoista. Nämäkin usein hyödyntävät jäsenetua, sillä hankintailmoitukset sekä ammatinharjoittajan oma halu ohjaavat tähän. Kuntoutusyritykset saavat palautetta, että potilasasiamies halutaan vapaaehtoisenaakin järjestää. Potilasasiamiehen koetaan antavan uskottavuutta.

Johtopäätökset:

1. **Yksityisten toimijoiden mahdollisuus saada itse nimetä oma potilasasiamies on arvo, jota kannattaa säilyttää.** Jos mahdollisuus poistuu, potilasasiamies tulisi "viran

puolesta” hyvinvointialueelta. On mahdollista ja todennäköistä, että yksityisiä toimijoita tulisi rasittamaan tästä uusi maksu. Maksun suuruuteen olisi vaikea vaikuttaa (viranomaismaksu), eikä laadulla kilpailu olisi enää mahdollista.

Potilasasiamies on nimensä mukaisesti potilaan (eikä yrityksen) asiamies. Rooli on neuvova: Yleensä arvioidaan, onko kyseessä potilasvahinko. Jos voi olla, ohjataan potilasta itseään tekemään jatkotoimia. Toisin kuin sosiaaliasiamies, potilasasiamies ei yleensä tee toimenpiteitä eikä toimeksiantoja potilaan puolesta.

2. **Potilasasiamiestehtävää ei pidä antaa hyvinvointialueen järjestettäväksi.** Hyvinvointialueen järjestämänä potilasasiamies ei olisi uskottava puolustaja alueen oman palvelutuotannon potilaille. Lisäksi otettaisiin julkiseen haltuun yksityisten nyt hoitamia tehtäviä, joissa on ja toimii terve kilpailu eri potilasasiamiestoimijoiden kesken.

Valtiollistaminen on ideologisesti järeä ratkaisu. Selvityshenkilö Kumpulan toimenpide-ehdotukset ovat kautta linjan hallintotaakkaa lisääviä. Niitä tulisi siksi toteuttaa hyvin maltillisesti, sillä lisääntyvät hallinto on aina kustannus.

3. Ehdotuksista hyväksyttävien on valtakunnallisen rekisterin perustaminen potilasasiamiehistä.
4. **Jos on tarve koordinointia lisäämällä parantaa nykytilan ongelmia, koordinoitivastuu tuli antaa valtiolle** (STM / Valvira / Avi), ei alueille. Raportointia, koordinointia, tai uusia mahdollisia pätevyys- tai koulutusvaatimuksia voidaan hyväksyä, jos niitä asetetaan enintään maltillisesti.

Erityiskysymyksiä

1. Tulisiko ammatinharjoittajiin ulottaa velvollisuus ottaa potilasasiamies?

Kuntoutusyrityksien kanta tähän on myönteinen. Koko terveydenhuollon etu on, että asiakkailla on selkeä mahdollisuus saada potilasasiamieheltä apua. Ammatinharjoittajiin ulottaminen olisi linjassa sen kanssa, että parhaillaan on valmistelussa lakiluonnos uudeksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi. Laki yhtenäistäisi lupa- ja valvontakohtelua ammatinharjoittajien, muiden yksityisten terveydenhuollon toimijoiden sekä julkisten terveydenhuollon yksiköiden kanssa. Olisi linjakasta, että potilasasiamiehen suhteen velvoitteet olisivat samat.

2. Potilasasiamiesten maksullisuus

Trendinä lainsäädännössä on ollut, että kun yksityisten valvontaa lisätään, valvonnan kustannusta saatetaan siirtää valvottaville. Selvityshenkilön raportissa ei esitetä maksullisuutta valvonnan kohteille, vaan enintään potilasasiamiestoiminnan erillisrahoitusta, jos tehtävä annetaan hyvinvointialueille. Potilasasiamies ei tosin ole palveluntuottajan

valvoja, mutta on mahdollista, että rahoitusta pyritään vyöryttämään palveluntuottajien harteille.

Kuntoutusyrittäjien kanta on, että yksityiset palveluntuottajat saavat valita itse potilasasiamiespalveluntuottajansa, ja että mahdollisen hinnan on saatava vapaasti määräytyä markkinoilla.